

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв
М. В. Афанасьєв

Економічна та соціальна географія світу
робоча програма для слухачів підготовчого відділення

Галузь знань усі
Спеціальність усі
Освітній рівень підготовче відділення

Вид дисципліни базова
Мова викладання, навчання та оцінювання іноземна (російська)

Завідувач кафедри українознавства
і мовної підготовки іноземних громадян

О.С. Черемська
О.С. Черемська

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян
Протокол № 2 від 04.09.2018 р.

Розробник(-и):

Свинаренко Н.О., к. іст. н., доц. кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян;

Пастушенко А.О., к. іст. н., доц. кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій та практичних занять, методичні рекомендації щодо оцінювання знань слухачів, професійні компетентності, якими повинен володіти слухач після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для слухачів підготовчого відділення закладів вищої освіти економічного спрямування.

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення з основними поняттями та категоріями географії, демографії, екології, глобальних проблем людства, формування у слухачів підготовчого відділення правильних уявлень про сучасний світ та місце України у ньому; підготовка студентів-іноземців до слухання та конспектування лекцій з економічних наук на основних факультетах ХНЕУ імені С.Кузнеця.

Курс	Підготовче відділення	
Семестр	1 або 2 (в міру наповнення груп)	
Кількість кредитів ECTS	6	
Аудиторні навчальні заняття	Лекції	20
	Практичні	100
Самостійна робота		60
Форма підсумкового контролю	Іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Російська мова як іноземна (для підготовчого відділення)	Усі

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Інформаційна	уміти самостійно шукати, аналізувати та відбирати необхідну інформацію з різних джерел географічних знань (на глобусі, картах, планах, енциклопедіях, підручниках, посібниках, в мережі інтернет). Вміння самостійно опрацьовувати економіко-географічну літературу різного ступеню складності
Ціннісно-сміслова	формувати ціннісні орієнтири в навчальній діяльності слухачів

	підготовчого відділення, уміти ефективно обирати необхідні цільові установки, приймати рішення
Комунікативна	вільно володіти економіко-географічною лексикою; уміти презентувати себе та результати своєї роботи. Оперування за необхідністю ключовими термінами економічної та соціальної географії світу
Логічна	допоможе слухачам підготовчого відділення пояснювати зв'язки між сучасними соціально-економічними тенденціями та екологічними проблемами, порівнювати та виявляти розбіжності між різноманітним видами природних ресурсів, прогнозувати майбутнє розвитку економіки, політики в різних регіонах світу; навчитися формувати свою думку про рівні життя в різних державах світу, використовувати знання з географії в майбутній професійній діяльності

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ. Сучасна політична карта світу. Населення світу

Тема 1. Вступний курс

Предмет географії. Розділи географічної науки. Форма та розміри Землі. Глобус та карти. Географічні карти. Поняття географічних карт та їх поділ. Характеристика географічних карт. Мірило та градусна сітка. Паралелі та меридіани. Географічні координати. Поняття географічних об'єктів та їх позначення на картах. Основні форми рельєфу.

Тема 2. Сучасна політична карта світу

Кількість і групування країн світу. Типологія країн. Державний устрій країн світу. Форми адміністративно-територіального устрою. Вплив міжнародних відносин на політичну карту світу. Сучасний етап міжнародних відносин і політична карта світу. Україна на політичній карті світу. Політико-географічне положення України. Державний устрій України. Адміністративно-територіальний устрій України.

Тема 3. Географія світових природних ресурсів. Екологічні проблеми.

Взаємодія суспільства і природи

Визначення природних ресурсів. Поняття про ресурсозабезпеченість. Класифікація природних ресурсів. Світові природні ресурси. Земельні, лісові та водні ресурси світу. Ресурси Світового океану. Розміщення основних природних ресурсів. Розміщення паливно-енергетичних ресурсів. Розміщення рудних та нерудних мінеральних ресурсів. Взаємодія природи та суспільства. Забруднення навколишнього середовища. Природні ресурси України. Розміщення природних ресурсів України. забезпеченість України головними видами природних ресурсів.

Тема 4. Географія населення світу

Чисельність населення світу. Поняття про відтворювання населення та типи відтворювання населення. Етнічний, статевий, віковий та релігійний склад населення світу. Розміщення та густота населення світу. Міське і сільське населення. Урбанізація. Демографічна політика. Міграції. Населення України. Розміщення і густота населення України. Динаміка чисельності населення. Міське і сільське населення України. Трудові ресурси України.

Змістовий модуль 2.

Особливості господарської діяльності у різних країнах світу

Тема 5. Географія світового господарства

Поняття і географічна модель світового господарства. Структура світового господарства. Географія промисловості. Старі, нові та найновіші галузі промисловості. Основні галузі промисловості. Паливно-енергетична промисловість. Вугільна промисловість. Електроенергетика. Металургійна промисловість. Машинобудування. Хімічна промисловість. Лісова та деревообробна промисловість. Легка та харчова промисловість. Промисловість і навколишнє середовище. Географія сільського господарства. Товарне та споживче сільське господарство. Рослинництво. Зернове господарство. Технічні культури. Тваринництво. Сільське господарство і навколишнє середовище. Географія транспорту. Світова транспортна система. Сухопутний транспорт. Водний і повітряний транспорт. Транспорт і навколишнє середовище. Географія зв'язку і торгівлі.

Тема 6. Народне господарство України

Загальна характеристика народного господарства України. Структура народного господарства. Загальна характеристика промисловості. Закономірності територіальної організації промисловості. Поняття територіально-промислового комплексу. Фактори й умови розміщення підприємств. Форми організації виробництва. Основні галузі промисловості України. Сільське господарство. Загальна характеристика сільського господарства. Рослинництво: продовольчі культури. Рослинництво: непродовольчі

культури. Тваринництво. АПК. Транспорт України. Економіко-географічне районування та економічні райони. Україна в системі світового господарства.

Тема 7. Географія поділу праці

Поняття про міжнародний поділ праці. Вплив географічного положення, природних умов, соціально-економічних умов на міжнародний поділ праці. Галузі міжнародної спеціалізації. Міжгалузева спеціалізація виробництва. Внутрішньогалузева спеціалізація виробництва. Предметна та технологічна спеціалізація виробництва. Спеціалізація та кооперування у машинобудуванні. Виникнення технополісів у Японії, США.

Тема 8. Міжнародна економічна інтеграція

Міжнародні економічні відносини. Міжнародна торгівля. Міжнародні кредитно-фінансові відносини. Міжнародні науково-технічні зв'язки. Інтернаціоналізація виробництва та створення транснаціональних корпорацій. Міжнародні зв'язки України. Суть, етапи та форми міжнародної економічної інтеграції. Форми міжнародної економічної інтеграції: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз, міжнародні організації, комплекси. Європейський Союз. Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛААІ), Співтовариство та спільний ринок країн Карибського басейну (КАРИКОМ), Центральноамериканський спільний ринок (ЦАСР). Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), Асоціація регіонального співтовариства Південної Азії (СААРК). Економічне співтовариство держав Західної Африки (ЕКОВАС), Південно-Африканська конференція з координації (САДКК), Економічне співтовариство країн регіону Великих озер, Центральноафриканський економічний союз. Держави світу за класифікацією Світового Банку та Міжнародного Валютного Фонду (МВФ).

Тема 9. Науково-технічна революція (НТР)

Поняття про науково-технічну революцію. Характерні ознаки і складові частини НТР. Роль хімічної промисловості в ході науково-технічного прогресу. Наука. Техніка та технологія. Вплив НТР на головні пропорції світового господарства та галузеву структуру матеріального виробництва. Рівень розвитку НТР у різних державах світу. Позитивний та негативний вплив науково-технічної революції на побут життя людей.

Тема 10. Глобальні проблеми людства

Поняття глобальних проблем та основні причини їх виникнення. Основні глобальні проблеми: паливно-енергетична, сировинна, продовольча, екологічна. Проблеми миру й роззброєння. Демографічна проблема. Проблема освоєння ресурсів Світового океану. Політичні проблеми сучасного світу. Шляхи розв'язання глобальних проблем людства. Роль географічної науки у розв'язанні глобальних проблем людства. Міжнародне співробітництво у розв'язанні глобальних проблем людства.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму та має на меті інтегровану оцінку результатів навчання слухача підготовчого відділення після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Оцінювання знань слухача під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни та рівень засвоєння економіко-географічної термінології за вивченими темами; ознайомлення з рекомендованою географічною літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; логічність, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення економіко-географічної інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи слухачів підготовчого відділення, є: глибина і міцність знань з різних тем навчальної дисципліни, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію у різних джерелах економіко-географічних знань, здійснювати їх систематизацію та обробку.

Підсумковий контроль знань та компетентностей слухачів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння слухачем програмного матеріалу в цілому, логіки та

взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування іноземними студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Слухача підготовчого відділення слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку слухач отримує під час практичних занять, оцінки за виконання індивідуального завдання та оцінки за виконання модульної контрольної роботи.

Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів. При оцінюванні практичних завдань також враховується їх змістовність; самостійність їх виконання, своєчасність подання викладачу (згідно з графіком навчального процесу). При недотриманні відповідних вимог оцінка практичних робіт знижується.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модулю			лекції	практичні	читання текстів	завдання за темами	знання термінології	розповідь	презентація	поточніКР	колоквіум	Σ
Змістовий модуль 1	Тема 1	1 тиждень	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2,5
	Тема 2	2 тиждень	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5		2		4,5
	Тема 3	3 тиждень	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2,5
	Тема 4	4 тиждень	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2,5
Змістовий модуль 2	Тема 5	5 тиждень	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5	2			4,5
	Тема 5	6 тиждень	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2,5
	Тема 6	7 тиждень	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5		2		4,5
	Тема 6	8 тиждень	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5			5	7,5
	Тема 7	9 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2
	Тема 7	10 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2
	Тема 8	11 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5		2		4
	Тема 8	12 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2
	Тема 9	13 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2
	Тема 9	14 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5	2			4
	Тема 9	15 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5				2
	Тема 10	16 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5			5	7
	Тема 10	17 тиждень		0,2	0,3	0,5	0,5	0,5		2		4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5.Рекомендована література

Основна

- 1.Бойко Н. А. Экономическая и социальная география: учеб. пособ. для иностранцев. Киев, 2002. 239 с.
- 2.Большой атлас мира. Более 15 000 географических названий. Справочное издание. Харьков, 2013. 192 с.
- 3.Большой атлас мира. Москва, 2007. 230 с.
- 4.Витченко А.Н. География. Мировое хозяйство и глобальные проблемы человечества : учеб.пособие для 11-го кл. учреждений общ. сред. образования с рус. яз. обучения. Минск, 2016. 256 с.
- 5.Горкин А.П. Социально-экономическая география: словарь-справочник. Смоленск, 2013. 328 с.
- 6.Гудзенко О. Ф., Коваленко И. Б., Бык М. В., Дягилев В. Е. Экономическая и социальная география мира: Учебное пособие для иностранных студентов подготовительных факультетов. Харьков, 2005. 122 с.
- 7.Заставний Ф. Д. Географія України. Львів, 1998. 567 с.
8. Липец Ю. Г., Пуляркин В.А., Шлихтер С.Б. География мирового хозяйства. Москва, 1999. 400 с.
9. Максаковский В. П. Общая экономическая и социальная география. Москва, 2009. 525 с.
- 10.Орлёнок В. В. Физическая география: Учебное пособие. Калининград,1998. 480 с.
11. Родионова И. А. Мировая экономика: индустриальный сектор : учеб. пособие. Москва, 2010. 606 с.
- 12.Русский язык. Тексты и задания для студентов-иностранцев подготовительного факультета: Мы изучаем «Основы социальной и экономической географии». Сост. М.Д. Карцева. Харьков, 2009.24 с.

Додаткова

13. Ілюстрований атлас світу для школярів. Науково-популярне видання.; пер. з англ. Харків, 2012. 80 с.

14. Крысин Л.П. Иллюстрированный толковый словарь иностранных слов. Москва, 2011. 864 с.

15. Малый атлас мира. Киев, 2009. 56 с.

16. Методические рекомендации к самостоятельной работе по теме «Мировые природные ресурсы» учебной дисциплины «Экономическая и социальная география мира» для слушателей подготовительного отделения Харьков, 2015. 104 с.

17. Тексты и задания по учебной дисциплине «Экономическая и социальная география мира» для слушателей подготовительного отделения. Харьков, 2014. 128 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

18. Израиль // Миру мир. URL: <http://miry-mir.com/aziya/zapadnaya-aziya/izrail> (дата звернення: 03.09.2018).

19. Иордания // Хот Travel Tour Operator. URL: <http://www.xot.ua/strany/iordaniya> (дата звернення: 03.09.2018).

20. Объединенные Арабские Эмираты // Holiday Service Marketing. URL: <http://holiday-servicem.ru/directions/united-arab-emirates> (дата звернення: 03.09.2018).

21. Российская Федерация // Агроинформ. URL: <http://agroinfo.com/postavshhiki-selxoztexniki/rossijskaya-federaciya> (дата звернення: 03.09.2018).